

منطقه حفاظت شده هفتاد قله

۱- نام منطقه: منطقه حفاظت شده هفتاد قله

۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: در تاریخ ۱۳۴۹/۹/۱۷ به دلیل ویژگیهای طبیعی منطقه محدوده ای از آن شامل کوههای هفتاد قله، بره زرد و سبک توسط سازمان شکاربانی و نظارت بر صید وقت منطقه شکار ممنوع اعلام گردید و سپس در تاریخ ۱۳۵۳/۵/۲۳ با اضافه شدن نواحی و کوههای سله بهر، انجدان، لته در، سراب ازنا، برآفتاب کارچان توسط سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه حفاظت شده هفتاد قله تغییر نام یافت.

۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه هفتاد قله از لحاظ مکانی در ۲۵ کیلومتری شرق اراک، ۱۵ کیلومتری شمال غربی محلات، ۳۰ کیلومتری شمال خمین و ۳۵ کیلومتری شمال غربی دلیجان واقع شده است و از نظر موقعیت جغرافیایی در حد فاصل $33^{\circ}/55'$ الی $34^{\circ}/20'$ عرض شمالی و $49^{\circ}/56'$ الی $50^{\circ}/24'$ طول شرقی قرار دارد.

۴- وسعت منطقه: ۹۷۴۳۷ هکتار

۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها): منطقه هفتاد قله از پیکره ای کوهستانی که در گستره ای از تپه ماهورها و دشتهای قرار گرفته تشکیل شده است. کوه هفتاد قله که بلندترین قله آن ۲۶۸۶ متر ارتفاع دارد و در جهت شمال غربی- جنوب شرقی امتداد دارد، مهمترین رشته کوه این منطقه است و کوه برف شاه با ارتفاع ۲۹۹۳ متر بلندترین قله منطقه است. دره چکاب و سبک از مهمترین دره ها می باشند که به دلیل در بر داشتن چشمه هایی به همین نام به عنوان آبشخور مورد استفاده وحوش قرار می گیرد. دره لته در با چشم انداز های زیبا و داشتن چشمه و آبشخور و آب و هوای مناسب از زیستگاههای ارزشمند منطقه است. بیشترین تنوع گیاهی منطقه را به ترتیب خانواده های کاسنی، نعنای، شب بو، گندمیان، چتریان، پروانه آسا، میخک،

گاوزبان، لاله، میمون، آلاله و . . . به خود اختصاص داده است. وحوش منطقه شامل پلنگ، گرگ، کل و بز، قوچ و میش، کفتار، تشی، خرگوش، روباه، شغال، کبک، تیپهو، انواع عقاب، هوبره و . . . می باشد و پازن(کل) هفتاد قله به عنوان نماد محیط زیست طبیعی استان مرکزی انتخاب شده است.

۶- **جاذبه‌های اکوتوریسمی:** وجود دره های چکاب و سیبک و ازنا، وجود کوههای هفتاد قله ، برف شاه، بر زرد، لته در، قنقال و وجود حیات وحش قابل شکار مانند کل و بز ، قوچ و میش، وجود کتیبه ها و سنگ نوشته های دره چکاب که تاریخ تعدادی از آنها به ۴۰۰ سال قبل باز می گردد. گیاهان

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** تعداد ۲۰ روستا با جمعیتی بیش از ۱۶۲۹۶ نفر در داخل و حاشیه منطقه به عنوان کانونهای زیستی قرار دارند که طی دو دهه اخیر اغلب آنها در داخل و پیرامون منطقه توسعه و گسترش زیادی یافته اند. روستاهای ذکر شده اغلب از روستاهای جلگه ای - کوهستانی مرکز ایران بوده و اهم فعالیت آنها کشت و زرع (آبی و دیم)، باغداری و دامداری است.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** دام مازاد بر ظرفیت، جاده سازی، بوته کنی، تبدیل اراضی، خطوط انتقال نیرو، خطوط انتقال گاز، شکار غیر مجاز، چرای بی روبه دام، فعالیتهای نظامی، استقرار واحدهای تولیدی غیر مجاز

۹- **تجهیزات و امکانات :** وجود اداره منطقه حفاظت شده هفتاد قله با پنج پاسگاه محیط بانی و ۱۳ محیط بان و ۳دستگاه موتورسیکلت، و ۳دستگاه خودرو.

((منطقه حفاظت شده الوند خمین))

- ۱- نام منطقه : منطقه حفاظت شده الوند
- ۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه در سال ۱۳۸۱ توسط شورای عالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه حفاظت شده تعیین گردید.
- ۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه الوند در ۲۰ کیلومتری غرب شهرستان خمین و ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان شازند واقع است. از نظر موقعیت جغرافیایی در حد فاصل ۴۹/۳۸/۳۰ الی ۴۹/۴۹/۰۰ طول شرقی و ۳۳/۴۲/۰۰ الی ۳۳/۴۹/۱۰ عرض شمالی واقع شده است.
- ۴- وسعت منطقه: مساحت منطقه ۷۲۰۰ هکتار می باشد.
- ۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها): کوه الوند منطقه ای کاملاً کوهستانی با کمربندهای ارتفاعی متفاوت که دارای کوهها و تپه ماهور های بلند و دره های متعددی است. بلندترین نقطه این منطقه قله کوه الوند با ارتفاع ۳۰۹۶ متر می باشد. تنوع زیستی موجود در منطقه الوند در هیچ نقطه دیگری از محدوده های جنوبی استان تکرار نشده و وجود ۹ تپه گیاهی با ۱۱۵ گونه که ۲ درصد آنها اندمیک می باشد. و نیز حضور بیش از ۶۰ گونه پرنده که ۱۹ گونه آن حمایت شده و آسیب پذیر هستند. پستانداران عمده و بارزی نظیر کل و بز، قوچ و میش، گرگ و... اهمیت این منطقه را از لحاظ ارزشهای زیستگاهی و جانوری نشان می دهد. این منطقه ۱۲٪ پرنندگان ایران و ۴۴٪ پرنندگان استان را در خود جای داده و بیش از ۳۰٪ پرنندگان این منطقه، پرنندگان شکاری حمایت

شده اند . واز نظر پستانداران نیز غنی است و ۸/۸ پستانداران کشور را در خود جای داده است. از ۱۱ گونه پستانداران این منطقه ۳ گونه حمایت شده اند.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** وجود چندین چشمه که در فصول پرآبی چشم انداز زیبایی در منطقه ایجاد می کنند. استفاده از گیاهان داروئی در منطقه

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** وجود چندین روستا مانند طیب آباد، لکان، کجارستان، آب باریک، موچان، علیم آباد، خرم آباد و ... که اقتصاد منطقه بر پایه دامداری و کشاورزی است.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** وجود روستاها، جاده سازی، دام مازاد در منطقه، اختلاف اراضی کشاورزی بین کشاورزان منطقه لکان.

۹- **تجهیزات و امکانات:** ۴ محیط بان ، ۱ دستگاه موتورسیکلت و یک دستگاه خودرو و یک پاسگاه محیط بانی.

((پناهگاه حیات وحش جاسب))

۱- نام منطقه: پناهگاه حیات وحش جاسب

۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه در سال ۱۳۸۱ توسط شورایی عالی حفاظت محیط زیست به عنوان پناهگاه حیات وحش تعیین گردید.

۳- موقعیت عمومی منطقه: جاسب در منتهی الیه جنوب شرق استان مرکزی و در شمال نراق از توابع شهرستان دلیجان واقع شده است این منطقه از نظر موقعیت جغرافیایی در حد فاصله ۵۰/۴۵/۰۰ الی ۵۰/۵۸/۱۵ طول شرقی و ۳۴/۰۰/۴۵ الی ۳۴/۰۹/۴۵ عرض شمالی قرار گرفته است

۴- وسعت منطقه: وسعت منطقه ۱۷۱۰۰ هکتار میباشد.

۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها): سیمای طبیعی منطقه جاسب متشکل از کوههای خشک صخره ای، دره ها، تپه ها، کوههای استپی تا دشتی متغیر است. بلندترین ارتفاع آن قله کوه ولیجا با ارتفاع ۳۱۵۱ متر و حداقل ارتفاع آن در تنگه رودخانه ازنا با ارتفاع ۱۸۰۰ متر منظره های متفاوتی را ارائه می نمایند. وجود میزان بارندگی متوسط سالانه محدوده مذکور ۲۹۵ میلیمتر در سال و متوسط درجه حرارت سالانه این محدوده معادل ۵ الی ۱۵ درجه سانتیگراد برآورد میگردد. منطقه جاسب بدلیل شرایط کوهستانی دارای زیستگاههای جنگلی، خشکی پسند، مناطق مرتفع و صخره ای، زیستگاه جنگلی، در بخش بسیار محدودی از اراضی غربی و جنوب غربی این منطقه بصورت نوار باریکی به سمت شمال شرقی منطقه پیش می رود. گونه های پسته و بادام کوهی از عناصر اصلی پوشش جنگلی منطقه بشمار میروند و جنگلهای مذکور بدلیل محدودیت سطح گسترش آنها در استان از ارزش حفاظتی برخوردار بوده و نیازمند توجه بیشتری در این خصوص می باشد و زیستگاه خشکی پسند دارای رویشهای مختلف درختچه‌ای، علفی و پایا و یکساله که

محل زیست جانورانی نظیر قوچ و میش ، گرگ ، روباه ، خرگوش ، کبک و بسیاری جوندگان و خزندگان بوده و زیستگاه مناطق مرتفع و صخره ای که ارتفاعات کوه آل ، کوه تخت و کوه ولیجا دارای رویشهای گرمسیری گونه های بالش وش و پشته ای که محل زیست بز و پازن و کبک و پلنگ بوده ، منطقه جاسب محل اتصال روشهای زاگرس شمال غربی به ارتفاعات ایران مرکزی بوده و از تنوع قابل توجهی برخوردار میباشد . مجموعاً ۱۳۵ گونه گیاهی از ۳۵ خانواده در این منطقه زیست می نماید که از میان آنها به ۲۳ گونه علفی ، ۱۰۴ گونه بوته ای ، ۸۰ گونه درختچه ای ، ۴۰ گونه درختی دیده میشود .

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** وجود غار نخجیر، وجود حیات وحش منطقه، مناظر طبیعی در منطقه،

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** در داخل پناهگاه سه روستای کروگان، وشتگان، هرازیمان وجود دارد که هر سه روستا دارای سکنه هستند. مردم روستاهای ذکر شده به شغل زراعت، باغداری، پرورش طیور خانگی و دامداری مشغولند.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** وابستگی روستائیان به عامل زمین در دو بخش اراضی زراعی- باغی و اراضی مسکونی و همچنین وابستگی به اراضی مرتعی ، تعارضاتی را در منطقه در پی داشته است. وجود معادنی که قبل از تصویب منطقه ایجاد شده اند، وجود پایگاه فضایی وزارت دفاع که در بکرترین قسمت منطقه احداث شده است.

۹- **تجهیزات و امکانات:** یک پاسگاه محیط بانی ، و ۳ مامور محیط بان یک موتور سیکلت و یک خودرو.

((پناهگاه حیات وحش راسوند))

۱- نام منطقه: پناهگاه حیات وحش راسوند

۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه در سال ۱۳۸۱ توسط شورای عالی حفاظت محیط زیست به عنوان پناهگاه حیات وحش تعیین گردید.

۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه راسوند در جنوب غربی استان مرکزی و غرب اراک و جنوب شهر شازند واقع شده و فاصله آن از شهر اراک ۳۲ کیلومتر است. نزدیکترین محل شناخته شده به این منطقه شهر شازند می باشد که در مجاورت منطقه قرار دارد. از نظر موقعیت جغرافیایی در حد فاصل ۴۹/۲۲/۰۰ الی ۴۹/۳۱/۰۰ طول شرقی و ۳۳/۴۷/۳۰ الی ۳۳/۵۵/۳۰ عرض شمالی واقع شده است.

۴- وسعت منطقه: وسعت این منطقه ۱۰۶۱۷ هکتار می باشد.

۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و

گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها):

راسوند منطقه ای کوهستانی به صورت رشته کوهی مایل از سمت شمال غرب به طرف جنوب

شرقی کشیده شده است. بلند ترین قله استان مرکزی به نام قله شهباز با ارتفاع ۳۳۸۰ متر در این

منطقه واقع گردیده است. منطقه راسوند دارای طیفی از زیستگاههای مختلف نظیر صخره ها، دره

ها، تپه ماهورها، مراتع، غارها، کشتزارها و انواع اکوسیستم انسان ساخت را در بر می گیرد. فون منطقه

شامل: کلویز، قوچومیش، پلنگ، روباه، شغال، خرگوش، تشی، گراز، کفتار، کبک، تیهو، عقاب، جغد، سهره.. می

باشد. فلور منطقه از انواع مختلف گیاهان علفی، بوته ای، درختچه ای و درختی تشکیل شده است.

گونه های غالب منطقه شامل: استی، پا، گل گندم، کنگر، فرفیون، فستوکا و... می باشد.

۶- جاذبه های اکوتوریسمی: امامزاده سورانه، ارتفاعات شهباز، اردوگاه باغک، گیاهان دارویی، چشمه

دروغ زنه

۷- وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی: هیچ روستای داخل منطقه وجود ندارد.

۸- تعارضات مهم منطقه: دام مازاد در منطقه، اراضی کشاورزی، شکار غیر مجاز

۹- تجهیزات و امکانات: وجود یک پاسگاه محیط بان و ۱ دستگاه موتورسیکلت و یک دستگاه

خودرو با ۳ محیط بان.

((اثر طبیعی ملی غار نخجیر))

- ۱- نام منطقه: اثر طبیعی ملی غار نخجیر
- ۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۴ توسط شورای عالی سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان اثر طبیعی ملی تعیین گردید.
- ۳- موقعیت عمومی منطقه: این غار در جوار پناهگاه حیات وحش جاسب دلیجان در ۸ کیلومتری شهر دلیجان و فاصله ۳ کیلومتری جاده آسفالته دلیجان-نراق و در دامنه کوه کم ارتفاعی قرار گرفته است. مختصات جغرافیایی آن شامل ۴۵/۵۵/۵۰ طول شرقی و ۳۴/۲/۱۴ عرض شمال است.
- ۴- وسعت منطقه: مساحت منطقه ۱ هکتار است.
- ۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها):
غار نخجیر واقع در منطقه ای گود و چال بنام چال نخجیر که در گذشته شکارچیان، حیوانات را از نقاط مختلف به این منطقه رَم داده و شروع به شکار می کردند. غار شگفت انگیز و اعجاب آور نخجیر با بیش از ۷۰ میلیون سال قدمت جزء عجایب خلقت الهی می باشد که در سال ۱۳۶۸ شناسایی و کشف گردیده است این غار دارای یک شاخه اصلی به طول بیش از ۱۲۰۰ متر و چندین شاخه فرعی بوده که به راحتی می توان در غار حرکت نمود. درون غار رسوبات دولومیتی به مقیاس قابل توجهی به صورت لایه های سفید رنگی کف کریدورها، دالانها و دهلیزهای مسیر اصلی غار را پوشانده که بعنوان رسوبات سفید برفی نام گذاری شده است. درون غار بر اثر عوامل تکتونیکی و

هوازدگی شیمیایی کریستالیزه شده و کف دیوارهای غار پوشده از اسفنج‌های بلورین و سنگ های تزئینی زیبا است که از این لحاظ یکی از زیباترین غار های کشور محسوب می شود. سهولت دسترسی از جمله مزیت های آن است. این غار در سال ۱۳۸۹ افتتاح گردید و هم اکنون پذیرای مسافرین و گردشگران می باشد.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** خود غار یک جاذبه اکوتوریسمی است.

۱۰- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** غار در داخل پناهگاه حیات وحش جاسب قرار دارد و در داخل پناهگاه سه روستای کروگان، وشتگان، هرازیجان وجود دارد که هر سه روستا دارای سکنه هستند. مردم روستاهای ذکر شده به شغل زراعت، باغداری، پرورش طیور خانگی و دامداری مشغولند.

۷- **تعارضات مهم منطقه:** غار زیر نظر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان مرکزی است و محیط زیست فقط نقشی نظارتی در آن ایفا می کند .

۸- **تجهیزات و امکانات:** با توجه به قرار گیری غار در پناه گاه حیات وحش جاسب توسط ما مورین آن منطقه کنترل می شود.

((منطقه شکار ممنوع بازرجان))

- ۱- نام منطقه: منطقه شکار ممنوع بازرجان
- ۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه در سال ۱۳۸۵ بعنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردید.
- ۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه بازرجان در فاصله ۲ کیلومتری شمال شهر تفرش واقع شده است. موقعیت جغرافیایی آن در محدوده ۳۴/۴۳/۰۰ الی ۳۴/۵۷/۰۰ عرض شمالی و ۴۹/۵۲/۰۰ الی ۵۰/۰۲/۰۰ طول شرقی قرار دارد.
- ۴- وسعت منطقه: وسعت منطقه ۲۵۷۵۰ هکتار است.
- ۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها): بازرجان منطقه ای کوهستانی تپه ماهوری است که دارای کمرند های ارتفاعی متفاوتی است. بلندترین قله منطقه کوه توال با ارتفاع ۲۳۹۶ متر می باشد. رود خانه قره چای از سمت غرب وارد منطقه شده و بعد از عبور از داخل منطقه از سمت شمال شرقی خارج می شود. بازرجان تنها منطقه تحت مدیریت استان که دارای رودخانه دائمی است و باعث ایجاد تنوع زیستی قابل توجهی در

منطقه گردیده است. فلور منطقه شامل: انواع گرامینه ها، باریجه، درمنه، گون و... می باشد. فون

منطقه شامل: قوچ و میش، کل و بز، گرگ، گراز، کفتار، شنگ، سمور، کاراکال و... می باشد.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** وجود رودخانه دائمی قره چای و ۶ گونه ماهی مانند سیاه ماهی، کپور

ماهی، سگ ماهی، ماهی گورخری، سفید رودخانه ای و زردک قلمی، وجود ارتفاعات منطقه، وجود

حیات وحش ارزشمند

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** وجود روستاها در داخل منطقه و مردم روستاها که به شغل

کشاورزی و دامداری مشغولند.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** معدن کاوی، تغییر کاربری اراضی طبیعی، توسعه کشاورزی، چرای بی رویه

دام، قطع بوته ها و شکار غیر مجاز

۹- **تجهیزات و امکانات:** وجود دو پاسگاه محیط بان، ۱ دستگاه خودرو و یک موتور سیکلت با ۳

محیط بان

((منطقه شکار ممنوع تالاب میقان))

- ۱- نام منطقه : منطقه شکار ممنوع تالاب میقان
- ۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه در پاییز ۱۳۸۷ بعنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردیده است.
- ۳- موقعیت عمومی منطقه: تالاب میقان در مرکز ایران و در فاصله ۱۵ کیلومتری شمال شرقی شهر اراک و در مجاورت روستاهای میقان، داودآباد، دهنمک و طرمزد قرار دارد. مختصات جغرافیایی آن ۴۹/۴۲/۰۰ الی ۵۰/۰۲/۰۰ طول شرقی و ۳۴/۰۷/۰۰ الی ۳۴/۲۱/۳۰ عرض شمالی واقع شده است.
- ۴- وسعت منطقه: وسعت منطقه شکار ممنوع تالاب میقان اراک ۲۵ هزار هکتار است.
- ۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها):
تالاب میقان یکی از مرتفع ترین نقاط شوره زار ایران است که میانگین ارتفاع آن به ۱۶۷۰ متر از سطح دریای آزاد می رسد و به صورت مثلثی متساوی الساقین است که شمال و غرب آن را ساقها و جنوب و شرق آن راقاعده مثلث تشکیل می دهد . حداکثر طول آن ۱۱ کیلومتر و حداکثر عرض آن ۱۶ کیلومتر است. حوزه میقان با وسعتی معادل ۵۴۸۱/۳۳۹ کیلومتر مربع به صورت کاسه بسته ای است که بین رشته کوههای زاگرس و کوههای مرکزی واقع شده است . بخش وسیعی از این حوزه به وسعت تقریبی ۳۵۳۸ کیلومتر مربع آن به دشت اختصاص دارد و بقیه تپه ماهوری و کوهستانی

است. این تالاب با مساحتی حدود ۱۲ هزار هکتار ناحیه ای کم ارتفاع، مردابی، پیت زار، طبیعی، دائمی و با آب شور در مرکز این منطقه قرار گرفته است. میزان بارندگی سالیانه آن ۱۹۶/۵ سانتیمتر می باشد. به طور کلی پوشش گیاهی تالاب و کویر میقان را می توان به صورت زیر تقسیم بندی نمود: قسمت آبرگیر به علت آبگرفتگی در فصل زمستان و بهار و با وجود نمک های خالص عمدتاً فاقد پوشش گیاهی است. قسمت حاشیه حوزه آبرگیر کویر (مرکزی) به علت بالا بودن درصد نمک و آب، پوشش گیاهی عمدتاً از گونه های آب دوست و مقاوم به شوری زیاد از قبیل *Alearopus* گلرنگ، اسپند، تاغ، آویار سلام و پوشش بسیار وسیع قره داغ دیده می شود. پوشش گیاهی کناره ها در دشت رسوبی به علت پایین بودن درصد نمک و آب متنوع تر است. در این منطقه عمدتاً گیاهان یکساله با بارندگی های اسفند ماه و اوایل بهار رشد می کنند. و گیاهان چند ساله شامل *Ealuokus*, *Stipa*, *Atriplex*, *Asteragalus* و جامعه درختچه ای متشکل از گیاهان قره داغ در بخش شمال و روی خاکهای شور و ماسه ای که از آب تحت الارضی نسبتاً بالایی نیز برخوردار می باشد به چشم می خورد. تاکنون ۲۰۵ گونه پرنده در استان شناسایی شده و ۶۷٪ پرندهگان منطقه و ۲۷٪ پرندهگان کشور را در خود جای داده است. در محدوده تالاب حدود ۱۴۰ گونه پرنده ثبت شده که ۴۰ گونه آبی و ۵۰ گونه کنار آبی و ۵۰ گونه خشک زی هستند و چندین گونه پستاندار و خزنده شناخته شده که از بین آنها ۲۷ گونه آسیب پذیر، نادر و حمایت شده وجود دارد. یکی از پستانداران بسیار نادر منطقه گونه زردبره است که در حال انقراض می باشد. این تالاب بعنوان زیستگاه دائمی یا موقت و استراحتگاه تجدید قوای پرندهگان مهاجر در مرکز کشور به شمار می رود و از آن میان درنای معمولی از جمعیت قابل توجهی نسبت به سایر زیستگاه های درنا در کشور برخوردار می باشد. طبق آخرین سرشماری سال ۹۰، ۱۵ هزار قطعه درنای خاکستری در اواسط پاییز از زادگاه اصلی خود سیبری به سوی زیستگاه و تالاب میقان اراک پر می گشاید، در این راستا تالاب میقان بعنوان یک زیستگاه کلیدی برای درنا در مرکز کشور محسوب می شود. سایر

پرنندگان مشاهده شده در تالاب شامل چنگر،خوتکا، اردک نوک پهن، چوب پا، غاز خاکستری، هوبره، تنجه، آنقوت، حواصیل، اردک سر سبز و... می باشد.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** وجود تالاب زیبای میقان، پرنده نگری در فصول پاییز و زمستان

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** از کانون های زیستی منطقه می توان به روستاهای داودآباد و ویسمه در شمال، روستاهای ده نمک و سهل آباد در شرق و روستاهای طرمزد، مبارک آباد ، راهزان و میقان در غرب تالاب اشاره نمود. شغل اصلی مردم روستاها دامداری و کشاورزی است که وجود مرغداریها، دامداریها و معدن سولفات سدیم از منابع اقتصادی محدوده می باشد.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** برداشت غیر اصولی از ذخائر معدنی(سولفات سدیم) از درون تالاب، تخریب پوشش گیاهی در اثر چرای بیش از حد دام در مراتع بالادست حوزه، ورود فاضلاب های صنعتی، انسانی، کشاورزی، سموم کشاورزی به داخل تالاب.

۹- **تجهیزات و امکانات :** ۲ محیط بان، یک فروند قایق موتوری، ۱ دستگاه خودرو و یک پاسگاه

محیط بانی

((منطقه شکار ممنوع خرقان))

۱- نام منطقه: منطقه شکار ممنوع خرقان

۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه براساس نامه شماره ۸۹/۲۱۶۰۱ مورخ

۱۳۸۹/۷/۱۱ به مدت یکسال بعنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردید و مجدداً در مورخه ۹۰/۸/۱

توسط شورایی عالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردید.

۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه مذکور در حد فاصل ۳۵/۲۲/۳۳۴ تا ۳۵/۱۰/۳۳ عرض شمالی

و ۴۹/۵۵/۴۳ تا ۴۹/۳۲/۵۲ طول شرقی قرار دارد. منطقه مذکور در شمال شهر اراک در فاصله بیش از

۲۰۰ کیلومتری این شهر قرار دارد این منطقه بین شهرستان ساوه و زرنديه قرار گرفته به طوریکه

قسمتهای جنوبی آن در شهرستان ساوه و قسمتهای شمالی آن در حوزه شهرستان زرنديه واقع شده

است .

۴- وسعت منطقه: محدوده منطقه خرقان به وسعت ۴۴۰۰۰ هکتار می باشد

۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و

گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها):

خرقان منطقه ای مرکب از تپه ماهورهای کم شیب ، ارتفاعات صخره ای مرتفع ، دره های عمیق ،

دامنه های بلند پرشیب و کفه های دشتی است که پایین ترین بخش آن ۱۸۰۰ متر از سطح

دریاهای آزاد است و مرتفع ترین ناحیه در این منطقه بیش از ۲۸۰۰ متر ارتفاع دارد، دامنه تغییرات

ارتفاع در این منطقه به بیش از ۱۰۰۰ متر می رسد. منطقه خرقان دارای طیفی از زیستگاههای

کوهستانی، تپه ماهوری، دره ای ، رودخانه‌ای می باشد. منطقه خرقان در شمال و جنوب دارای

حالت دشتی و بخش میانی حالتی کوهستانی دارد . اقلیم منطقه مذکور از نیمه خشک میانه تا

نیمه خشک شدید تغییرات خواهد داشت . در منطقه خرقان بیش از ۵۰ چشمه دائمی و ۳ رودخانه به نام سامان ، آسکین و یاری آباد به صورت دائمی از سمت شمال به جنوب منطقه در جریان هستند . و از لحاظ جغرافیایی گیاهی به منطقه ایرانی تورانی تعلق دارد . حدوداً ۸۴ گونه از ۶۰ جنس متعلق به ۲۴ خانواده در خرقان وجود دارد. تیره های Composite، Caryophyllaceae، تیره چتریان (umbelliferae) بالاترین مقدار گونه را در منطقه دارند . و گونه های مهم منطقه عبارتند از : گز، گون ، میخک، فراسیون، ماش وحشی، اشک ، شیرین بیان ، کاهو ، کنگر ، گندم ، شنگ ، استاکیس

منطقه خرقان بدلیل موقعیت خاص زیستگاهی (خشکی و آبی) ، غنای گیاهی ، اقلیم و ... گونه های جانوری شاخصی در آن دیده می شوند که شامل قوچ و میش اراکی ، کل و بز ، گرگ ، گراز ، کفتار ، شغال ، روباه ، خرگوش ، سمور ، تشی ، و غیره .. و پرندگانی شامل کبک ، تیهو ، بلدرچین ، کوکر شکم سیاه ، فاخته ، قمری ، دال ، شاهین ، بحری ، بالابان ، دلججه ، سارگپه ، قرقی و ... و خزندگانی از قبیل انواع مارهای سمی و آبی و لاک پشتها ، انواع آگاما و... و انواع ماهیان از خانواده کپور ماهیان ، گاوماهیان و سگ ماهیان جویباری و ... است.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** در منطقه خرقان بیش از ۵۰ چشمه دائمی و ۳ رودخانه به نام سامان ، آسکین و یاری آباد به صورت فصلی از سمت شمال به جنوب منطقه در جریان هستند.

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** در داخل منطقه ۹ روستا وجود دارد که دارای سکنه هستند و از طریق کشاورزی و دامداری اوقات می گذرانند.

۸- **تعارضات مهم منطقه:** اراضی کشاورزی ، وجود دام مازاد در منطقه، چرای بی رویه، احداث جاده، شکار غیر مجاز.

۹- **تجهیزات و امکانات:** ۱ محیط بان و ۱ دستگاه خودروی پیکاب.

(منطقه شکار ممنوع چال خاتون))

۱- نام منطقه: منطقه شکار ممنوع چال خاتون

۱۰- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه تا قبل از سال ۹۰ جزو شکارگاههای آزاد بوده و در مورخه ۹۰/۸/۱ توسط شورایعالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردید.

۲- موقعیت عمومی منطقه: منطقه چال خاتون در حد فاصل "۳۳/۴۶/۰۰" الی "۳۳/۵۱/۰۰" عرض شمالی و "۴۹/۳۰/۰۰" تا "۴۹/۳۶/۰۰" طول شرقی و در جنوب غربی استان مرکزی و شهر اراک و در قسمت شرقی شهرستان شازند و در بخش مرکزی به فاصله ۱۵ کیلومتری از شهرستان شازند قرار گرفته است.

۳- وسعت منطقه: وسعت منطقه چال خاتون ۱۳۸۹۷ هکتار می باشد

۴- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها):
چال خاتون منطقه ای است کوهستانی که شامل ترکیب صخره ها و دامنه هایی با مراتع غنی می باشد دامنه تغییرات ارتفاع در این منطقه بین ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ متر از سطح دریا متغیر است. پستی و بلندی در همه جا یکسان نبوده و حدود ۴۰٪ از سطح منطقه را اراضی هموار تشکیل می دهد. محدوده مورد نظر دارای اقلیم مدیترانه ای است به این معنی که بارندگی اغلب در زمستان صورت می گیرد. منطقه چال خاتون از نظر منابع آب وضعیت نسبتاً خوبی دارد. وجود چشمه های متعدد

با جریان آب دائمی و تعدادی چشمه فصلی منابع آبی را تشکیل می دهد. از نظر جغرافیایی گیاهی به ناحیه ایران - تورانی تعلق دارد. پوشش گیاهی این منطقه از انواع مختلف گیاهان علفی، بوته ای و درختچه ای تشکیل شده است که وجود گونه های کمیاب و انحصاری، این منطقه را از لحاظ جوامع گیاهی، منحصر به فرد و ارزشمند نموده است. فلور منطقه از نوع استپ کوهستانی باتراکم گون ها، گرامینه ها و گونه های دارویی می باشند. وجود اکوسیستم های کوهستانی، تپه ماهوری و دشتی منطقه چال خاتون را به زیستگاه های بسیار مناسبی برای حیات وحش تبدیل کرده است. پازن، قوچ، گراز، گرگ، شغال، روباه معمولی، تشی، خرگوش، موش صحرائی، خارپشت ایرانی از جمله پستانداران منطقه چال خاتون می باشند همچنین پرندگان منطقه عمدتاً شامل عقاب طلایی، سار، جغد، کبک، باقرقره و... است

۵- **جاذبه های اکوتوریسمی:** چشمه سبک، چشمه گردنه قاقان، چشمه تنبورلی، چشمه کرک، چشمه عنبرته، وجود ارتفاعات زیبا در منطقه.

۶- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** اطراف و داخل منطقه چال خاتون خالی از سکنه نبوده و تعدادی روستا آن را احاطه کرده اند. از میان کانون های تمرکز انسانی موجود در این منطقه روستای چناس و آب باریک در داخل و بقیه در خارج منطقه قرار گرفته اند.

۷- **تعارضات مهم منطقه:** وجود جاده های دسترسی، وجود اراضی کشاورزی روستاییان، شکار غیر مجاز

۸- **تجهیزات و امکانات:** پاسگاه محیط بانی قاقان بین دو منطقه چال خاتون و پناهگاه حیات وحش راسوند است که می تواند این منطقه را نیز پوشش دهد.

((منطقه شکار ممنوع پلنگاب))

۱- نام منطقه: منطقه شکار ممنوع پلنگاب

۲- تاریخ تاسیس منطقه از ابتدا تا کنون: این منطقه تا قبل از سال ۹۰ جزو شکارگاههای آزاد بوده و در مورخه ۹۰/۸/۱ توسط شورایی عالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه شکار ممنوع تعیین گردید.

۳- موقعیت عمومی منطقه: منطقه پلنگاب در حد فاصله ۴۹/۱۴/۰۰ الی ۴۹/۳۴/۰۰ طول شرقی و ۳۴/۱۵/۰۰ الی ۳۴/۲۷/۰۰ عرض شمالی واقع شده پلنگاب منطقه کوهستانی که در بخش غربی استان مرکزی و در شمال غربی شهر اراک و در جنوب شرقی شهر خنداب واقع شده و فاصله محدوده منطقه مذکور از شهر اراک از طریق جاده اراک- خنداب ۶۰ کیلومتر و از طریق جاده اراک - فرمپین ۳۰ کیلومتر می باشد و نزدیکترین محل شناخته شده به این منطقه شهر خنداب است که کمتر از ۵ کیلومتر با آن فاصله دارد.

۴- وسعت منطقه: محدوده منطقه پلنگاب به وسعت ۲۷۲۱۱/۴۳ هکتار می باشد.

۵- ویژگی و سیمای عمومی منطقه (شامل وضعیت توپوگرافی، چشم انداز، پوشش گیاهی و گونه های شاخص گیاهی، وضعیت عمومی حیات وحش و گونه های شاخص و کریدورها): پلنگاب منطقه ای کوهستانی که دارای کمربندهای ارتفاعی متفاوتی است که بلندترین ارتفاعات منطقه شامل کوه بزکش با ارتفاع ۲۷۶۴ متر در مرکز منطقه و کوه بابا حاضر با ارتفاع ۲۵۶۴ متر و در جنوب شرقی منطقه و کوه بلیگرد با ارتفاع ۲۵۳۵ متر در شمال منطقه و پست ترین نقطه با ارتفاع ۱۸۰۰ متر در غرب منطقه واقع شده است. منطقه مذکور دارای زیستگاه صخره ای، کوهستانی، تپه ماهوری، دره های عمیق، دامنه های بلند

پرشیب و هموار و کم شیب و همچنین دارای بیش از ۵۰ چشمه پرآب مناسب و دائمی مورد استفاده حیات وحش از اقلیم سرد نیمه خشک برخوردار می باشد و این منطقه از طرف غرب به رودخانه شرا (قره چای) و از سمت شرق به دشت فراهان منتهی می باشد. منطقه پلنگاب از لحاظ جغرافیایی گیاهی به منطقه ایران و توارنی تعلق دارد که از نظر رویشگاهی و جوامع گیاهی نیز دارای تنوع قابل توجهی بوده و گونه های مختلفی از انواع گیاهان علفی،بوته ای،درختچه ای و درختی که گونه های مهم مرتعی منطقه عبارتند از درمنه،انواع گونها،انواع گرامینه ها،کلاه میرحسن،چوبک،ورک، فرفیون ،خارشتر،اسپند،کنگر،آویشن،باریجه ،ریواس،موسیر و... منطقه پلنگاب بدلیل موقعیت خاص توپوگرافی،اقلیم،غنای گیاهی و برخورداری از صخره ها،تپه ماهورها و مراتع شامل تنوع زیستگاهی است و گونه های جانوری شاخص منطقه شامل قوچ و میش،کل و بز،شغال،گرگ ،روباه،کفتار، تشی و ...و پرندگانی شامل کبک ،تیهو،باقرقره، کبوتر، قمری، عقاب ،دلججه و ....و انواع خزندگانی از قبیل مارهای سمی واقعی ،لاک پشت و مامورلک بصورت پراکنده در اغلب نقاط منطقه دیده می شود.

۶- **جاذبه های اکوتوریسمی:** ارتفاعات منطقه شامل کوه بزکش با ارتفاع ۲۷۶۴ متر در مرکز منطقه و کوه بابا حاضر با ارتفاع ۲۵۶۴ متر و در جنوب شرقی منطقه و کوه بلیگرد با ارتفاع ۲۵۳۵ متر در شمال منطقه، و وجود بیش از ۵۰ چشمه پرآب مناسب و دائمی مورد استفاده حیات وحش ، وجود حیات وحش کم نظیر در منطقه.

۷- **وضعیت عمومی اقتصادی اجتماعی:** در داخل منطقه روستاهای زیادی وجود دارد که دارای سکنه هستند و

۸- **تعارضات مهم منطقه:** اراضی کشاورزی ، نزدیکی به منطقه آب سنگین خنداب و استقرار سایت موشکی و ضد هوایی در مجاورت منطقه.

۹- **تجهیزات و امکانات :** توسط گروه سیار اداره کل کنترل میشود..

قوچ و میش										نام منطقه نام گونه	ردیف
1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398		
52	40	89	101	32	31	49	72	97	81	پناهگاه حیات وحش جاسب	1
16	41	96	107	109	72	70	76	126	65	پناهگاه حیات وحش راسوند	2
30	30	37	28	34	33	34	37	53	38	حفاظت شده الوند	3
1503	1199	1679	1688	1883	1651	2367	2143	2225	2668	حفاظت شده هفتاد قله	4
218	270	183	236	114	35	79	87	112	143	منطقه شکار ممنوع بازرجان	5
0	0	23	0	30	37	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع کلاسه	6
0	0	61	69	49	57	52	۰	۰	۰	منطقه شکار ممنوع پلنگاب	7
0	0	285	293	273	0	52	27	32	17	منطقه شکار ممنوع چال خاتون	8
0	61	67	105	100	27	51	70	68	102	منطقه شکار ممنوع خرقان	9
1819	1641	2520	2627	2624	1943	2754	2512	2713	3114	جمع	10

کل و بز										نام منطقه نام گونه	ردیف
1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398		
22	38	25	70	17	15	36	28	22	31	پناهگاه حیات وحش جاسب	1
22	35	74	67	59	0	0	0	0	0	پناهگاه حیات وحش راسوند	2
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	حفاظت شده الوند	3

2461	1902	1979	1959	1659	317	483	761	969	1172	حفاظت شده هفتاد قلعه	4
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع بازرجان	5
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع کلاهه	6
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع پلنگاب	7
0	0	25	23	21	0	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع چال خاتون	8
0	21	0	0	0	0	0	0	0	0	منطقه شکار ممنوع خرقان	9
2505	1996	2103	2119	1756	332	519	789	991	1203	جمع	10